

COMPETITIVITATEA REPUBLICII MOLDOVA – ÎNTRE EST ȘI VEST

*Autor: Vitalie Celonenco
dr., conf. univ., Rafael Ciloci*

Abstract: *Moldova's transition to market economy led to a series of macroeconomic lack of poise (increased trade deficit, inflation, unemployment) which in turn were largely conditioned by Moldova's disadvantages to both EU countries and CIS. The low attractiveness of investment and lack led to a deterioration of infrastructure and increasing technological gap between Moldova and EU countries. Thus, the emphasis on the main pillars which lead to the increased attraction compared with neighbouring countries is one of the most important preoccupations for the increasing of the population welfare.*

Key words: *Competitiveness, globalization, trade flows, foreign direct investment, value added.*

Afirmarea viguroasă a fenomenului de globalizare prezent prin restructurările economiei mondiale ca regionalizarea, adâncirea integrării economice influențează considerabil pozițiile economiilor naționale, ale ramurilor precum și ale întreprinderilor prin avantajele și dezavantajele în raport cu celelalte.

Creșterea interesului întreprinderilor de a obține anumite efecte benefice atât pe piața internă cât și cea externă, puterea și forța economică a acestuia, dar și existența agentului economic reprezintă acel reper care este tocmai competitivitatea sau capacitatea concurențială. Anume dezvoltarea competitivității, menținerea avantajului competitiv, devin scopul principal spre care tind toți agenții economici.

Potrivit Băncii Mondiale, competitivitatea **"cumulează elementele care conferă o poziționare superioară unei entități economice față de concurenții acesteia"**.

Nucleul de bază care determină competitivitatea atât a țării cât și a ramurii în care activează întreprinderea este capacitatea concurențială a firmelor, întreprinderilor și organizațiilor ce le formează.

"Institutul pentru Dezvoltarea Managementului" din Lausanne (Elveția), oferă o definiție clară a competitivității: "capacitatea unei economii naționale de a realiza o rată de creștere economică susținută și ridicată, ca măsură a modificării

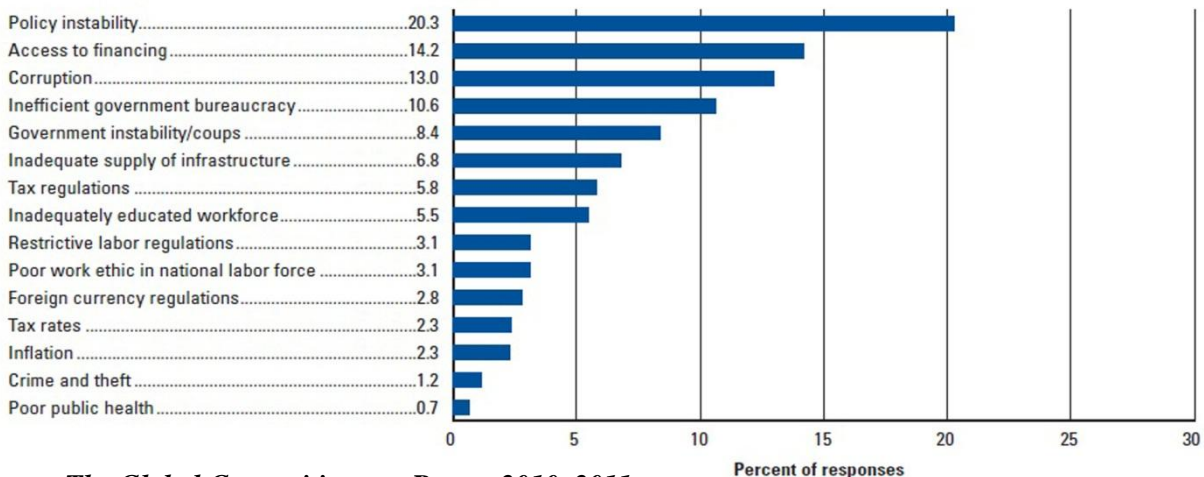
anuale a produsului intern brut (PIB) pe locuitor"; în plus, indicele de competitivitate ajută la explicarea ratelor de creștere în funcție de evaluarea venitului inițial.

Annual Forumul Economic Mondial elaborează Raportul global al competitivității în care îi redă fiecărui stat un indice al competitivității care este calculat în baza a 12 piloni de bază ca: instituțiile, infrastructura, mediul macroeconomic, sănătatea și educația primară, educația superioară și formarea, eficiența pieței de bunuri, eficiența pieței forței de muncă, dezvoltarea pieței financiare, știință și tehnologie, dimensiunea pieței, sofisticarea afacerilor, inovațiile.

Figura 1. Structura competitivității la nivelul economiei

The most problematic factors for doing business

Sursa: *The Global Competitiveness Report 2010–2011*

Ultimul raport elaborat recent de către Forumul Economic Mondial plasează Republica Moldova pe locul 94 din cele 139 de țări analizate în acest raport. Capitolele la care mediul de afaceri din Republica Moldova are cele mai mari probleme sunt cele legate de instabilitatea politică, accesul la finanțare a întreprinderilor, corupția birocrăția instituțiilor de stat.

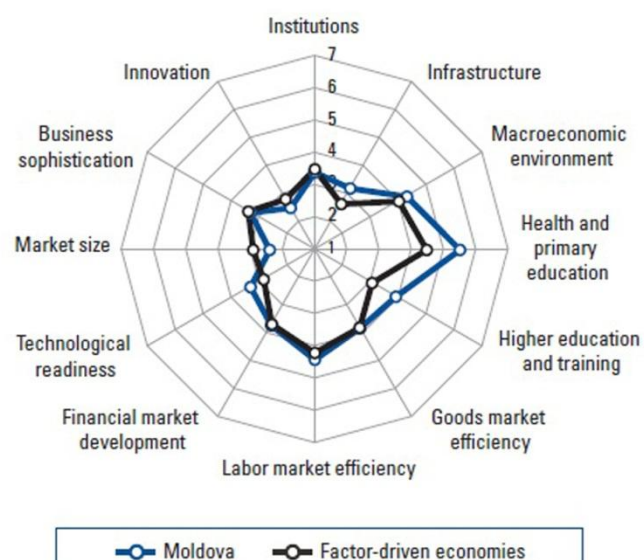
Printre capitolele la care Republica Moldova se poziționează cel mai bine este eficiența pieței forței de muncă.

În comparație cu statele vecine Republica Moldova cedează competiția economică, atât României cât și Ucrainei care sunt mai bine poziționate. Dacă se ia în comparație cu statele din CSI atunci, mai puțin competitive sunt Armenia, Tadjikistan, Kârgâstan. Din cadrul Europei Centrală și de Est, țările care sunt mai slab poziționate sunt Serbia și Bosnia care au fost grav afectate de către criza economico – financiară mondială. **Însă cel mai grav moment** este că Republica Moldova este parte a grupului de țări cu cel mai jos nivel de dezvoltare economică.

Dacă analizăm cei 12 piloni după care a fost calculată indicele de competitivitate a Republicii Moldova, putem observa că cele mai slabe capitole sunt inovațiile, (cu un punctaj de 2,5 din 7), infrastructura (3,2) și dimensiunea pieței (2,4).

Astfel, putem evidenția faptul că Republica Moldova întâmpină probleme majore în integrarea procesului de internaționalizare a țării din punct de vedere al atractivității spre investițiile străine, spre a crea noi locuri de muncă.

Stage of development

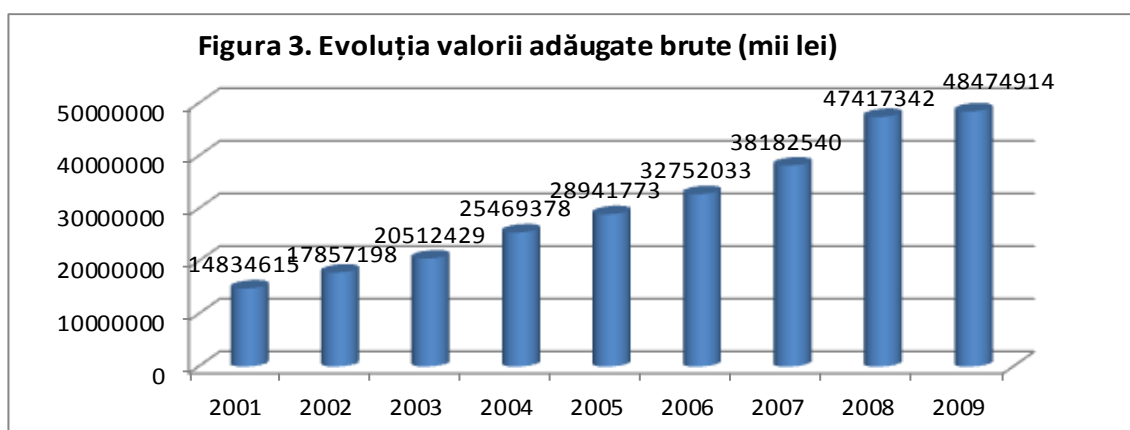

Sursa: *The Global Competitiveness Report 2010–2011*

Criza economico-financiară mondială și instabilitatea politică din ultima perioadă de timp a afectat grav sectorul investițiilor străine directe în cadrul economiei naționale astfel, în anul 2009 volumul investițiilor străine directe s-a diminuat de circa 8,2 ori față de anul 2008.

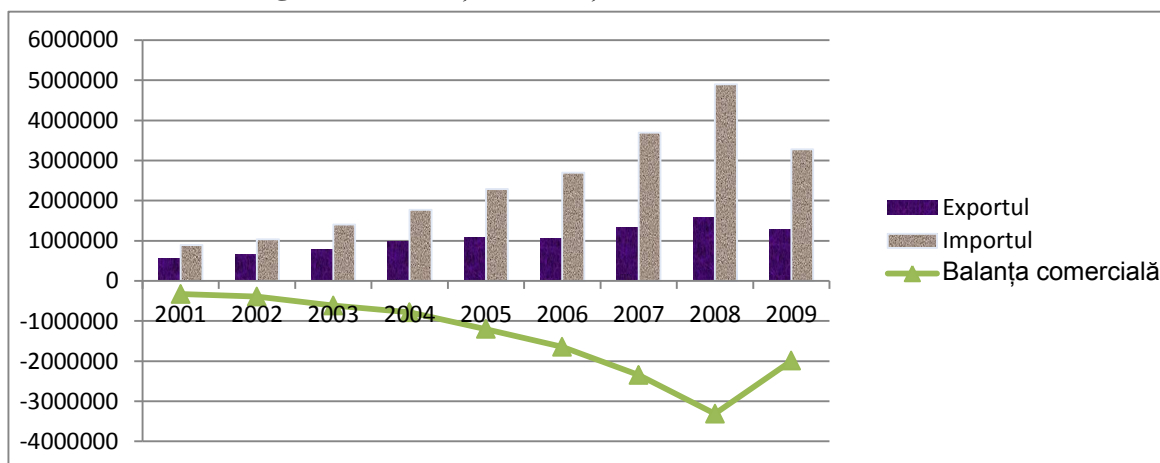
Un factor destul de important în determinarea competitivității unei națiuni este și crearea de către aceasta a valorii adăugate. Evoluția valorii adăugate brute pe parcursul ultimilor ani din Republica Moldova evidențiază o tendință de majorare de la 14,8 miliarde lei în 2001 până la 48,5 miliarde lei în 2009. Dinamica ponderii în crearea valorii adăugate a simțit și ea anumite modificări astfel, dacă în 2001 ponderea majoră o deținea agricultura (29%) și industria prelucrătoare (16%) atunci în 2009 pe prim plan se plasează comerțul cu ridicata și amănuntul circa 16% și industria prelucrătoare cu aproximativ 11% din valoarea totală a valorii adăugate brute.

Condițiile nefavorabile ale comerțului exterior, precum și costurile inevitabile ale tranziției și a anumitor remanieri subiectiviste în politica economică externă a Republicii Moldova în anii

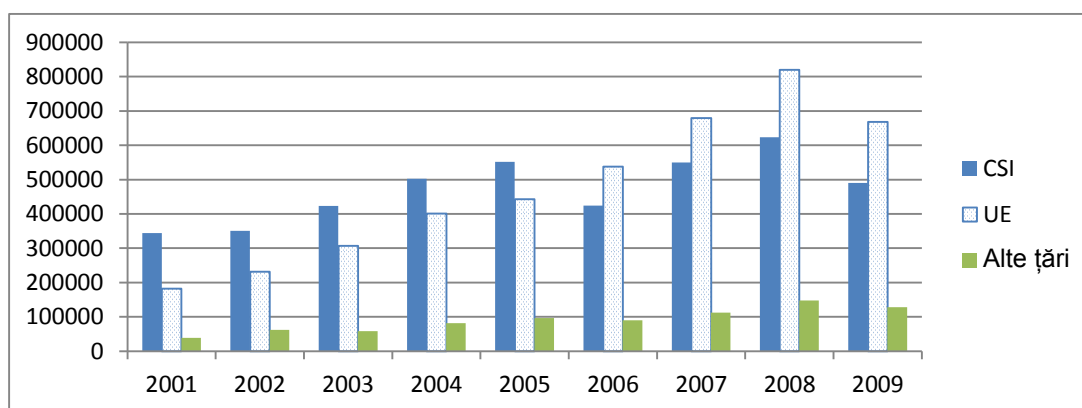
fixează o permanentă reducere a competitivității produselor țării, fapt care se răsfrânge negativ și asupra procesului de globalizare.

Figura 4. Evoluția comerțului extern al RM (mii dolari SUA)

Dacă e să analizăm ponderea comerțului extern al Republicii Moldova pe principalele piețe de desfacere putem observa că în ultima perioadă de timp crește ponderea exportului în țările din UE, în mare măsură datorându-se încheierii acordului cu UE a sistemului de preferințe generale și impunerea barierilor netarifare de către Federația Rusă în anul 2006.

Figura 5. Dinamica exportului RM pe principalele piețe (mii dolari SUA)

Aspirația Republicii Moldova spre integrarea în UE impune de a cerceta necesitățile consumatorilor europeni în viitorul apropiat, ceea ce va oferi o apropiere mai strânsă de către UE, ce va conduce la creșterea nivelului bunăstării populației.

Astfel, se impun de a se lua anumite măsuri de îmbunătățire a competitivității Republicii Moldova pe piețele externe cum ar fi:

1. Direcții de îmbunătățire a *inovațiilor*:

- ✓ Crearea parcurilor industriale;
- ✓ Susținerea ramurilor industriale tradiționale pentru procurarea tehnologiilor avansate care ar crește calitatea produselor la cererea UE;
- ✓ Reorientarea structurii exportului în direcția produselor cu o mai mare pondere a valorii adăugate;
- ✓ Stimularea mai pronunțată a activităților de cercetare – dezvoltare;

2. Direcții de îmbunătățire a *infrastructurii*:

- ✓ Sporirea investițiilor în infrastructură;

3. Direcții de ameliorare a *eficienței pieței de bunuri*:

- ✓ Susținerea ramurilor, care produc mărfuri de substituție a celor de import ca suport de ameliorare a stării balanței comerciale;
- ✓ Înăsprirea condițiilor de intrare a produselor de proastă calitate;

4. Căi de ameliorare a cadrului *instituțional*:

- ✓ Formarea unei politici valutare bine chibzuite ce ar stimula exportul;
- ✓ Îmbunătățirea funcționării instituțiilor (respectarea drepturilor de proprietate, diminuarea corupției, simplificarea cadrului de reglementare a activității antreprenoriale, îmbunătățirea reglementării anumitor sectoare, protejarea liberei concurențe, independența justiției);
- ✓ Educarea unei forțe de muncă cu un nivel de pregătire profesională relevant pentru piața forței de muncă.

Bibliografie:

1. **Giplin R.**, Economia mondială în secolul XXI. Provocarea capitalismului global, Editura Polirom, (2004) Iași;
2. The Global Competitiveness Report 2010–2011
3. www.chamber.md